

ЕФЕКТИВНІСТЬ ВИКОРИСТАННЯ РЕКРЕАЦІЙНИХ РЕСУРСІВ І НАДАННЯ ПОСЛУГ В УМОВАХ СУЧАСНОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ ВИРОБНИЦТВА ПІДПРИЄМСТВ ГАЛУЗІ

У статті досліджуються передумови досягнення ефективності використання рекреаційних ресурсів і надання послуг в умовах сучасної територіальної організації виробництва підприємств галузі, обґрунтовані шляхи ефективного використання санітарно-курортних закладів, раціонального використання наявного природно-рекреаційного потенціалу підприємств.

Ключові слова: рекреаційні ресурси, санаторно-курортні заклади, Карпатський регіон, природно-ресурсний потенціал.

В статье исследуются предпосылки достижения эффективности использования рекреационных ресурсов и предоставление услуг в условиях современной территориальной организации производства предприятий отрасли, обоснованные пути эффективного использования санитарно-курортных заведений, рационального использования имеющегося естественно-рекреационного потенциала предприятий.

Ключевые слова: рекреационные ресурсы, санаторно-курортные заведения, Карпатский регион, естественно-ресурсный потенциал.

In the article pre-conditions of achievement of efficiency of the use of resources are investigated grant of services in the conditions of modern territorial organization of production of enterprises of industry, reasonable ways of the effective use of sanitary-resort establishments, rational use of present naturally potential of enterprises.

Key words: sanatorium resort establishments, region of Carpathians, naturally resource potential.

Постановка проблеми та аналіз останніх досліджень і публікацій.

На сучасному етапі розвитку економіки окремих регіонів країни, зокрема і Карпатського, виникла необхідність розв'язання нових завдань, які раніше ними не розв'язувалися, для трансформаційного періоду (активізація процесів реформування власності, розвитку малого і середнього бізнесу, структурні зміни в агропромисловому комплексі, інтенсивне формування ринків окремих видів продукції і надання послуг).

Ключовими проблемами регіонального розвитку, які потребують поетапного розв'язання з метою забезпечення ефективності виробничої сфери і розвитку сектору послуг в умовах територіальної організації виробництва залишаються:

- зміцнення виробничого та рекреаційного потенціалів регіону, розробка і впровадження ефективних механізмів стимулювання їхнього сталого розвитку, в тому числі розробка і впровадження державної підтримки слаборозвинених територій;

- зменшення диспропорцій в економічному та соціальному розвитку регіонів;

- удосконалення організацій територіального устрою та істотне підвищення ефективності ресурсного та рекреаційного потенціалу і конкурентоспроможності регіонів [3].

Дослідження сучасних тенденцій соціально-економічного розвитку регіонів свідчить, що продовжують залишатися значні диспропорції в цій сфері. При цьому основним елементом, що забезпечує ефективність територіальної організації виробництва підприємств галузі, залишаються наявні трудові ресурси Карпатського регіону України, які завжди були надлишковими і питома вага яких загалом по Україні складає 13,1%. Із наявного 6089,5 тис. населення 3111,7 живуть у сільській місцевості (табл. 1), де в країні напружений демографічний стан.

Установлено, що за таких умов територіального розширення регіональної економіки залишається низький рівень розвитку сектору послуг в областях Карпатського регіону.

Так, рекреаційна система Закарпатської області представлена такими санаторно-курортними закладами. Станом на початок 2009 р. матеріальна база налічувала 20 санаторіїв, 7 санаторіїв-профілакторіїв, 32 туристичні бази, бази відпочинку, лікувально-оздоровчі комплекси. Ефективна та повноцінна діяльність цих установ могла б повністю забезпечити потреби населення регіону в рекреаційних послугах. Але більшість з них ефективно не працює (деякі з них зовсім припинили рекреаційну діяльність), перебуваючи у власності збанкрутілих підприємств.

Так, за період 2003 – 2009 рр. у Закарпатській

ЕФЕКТИВНІСТЬ ВИКОРИСТАННЯ РЕКРЕАЦІЙНИХ РЕСУРСІВ І НАДАННЯ ПОСЛУГ В УМОВАХ СУЧАСНОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ ВИРОБНИЦТВА ПІДПРИЄМСТВ ГАЛУЗІ

Таблиця 1.

Кількість наявного населення по областях Карпатського регіону України на 1 січня 2008 року

Область	Населення, тис.чол.			% сільського населення
	Всього	Міське	Сільське	
Закарпатська	1242,6	461,4	781,2	62,9
Івано-Франківська	1382,6	593,3	789,3	57,1
Львівська	2559,8	1548,0	1011,8	39,5
Чернівецька	904,5	375,1	529,4	58,5
Всього по областях	6089,5	2977,8	3111,7	51,1
Всього по Україні	46372,7	31688,5	14703,9	31,7
Питома вага областей в обсягах по Україні	13,1	9,4	21,2	

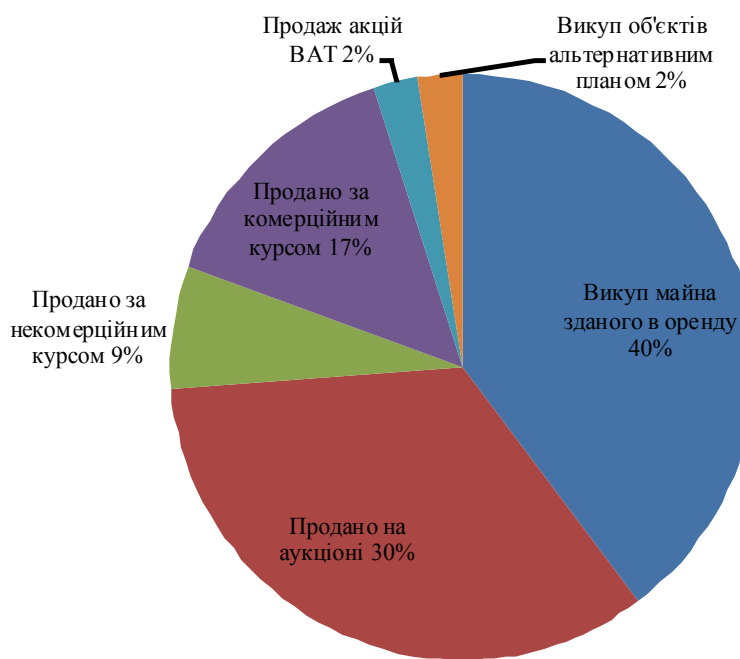

Рис. 1. Питома вага способів приватизації об'єктів господарської діяльності

області санаторіїв збільшилися з 17 до 20, майже не існують лікувальні пансіонати, кількість санаторіїв-профілакторіїв зменшилася з 19 до 7. Аналогічна ситуація характерна і для інших областей Карпатського регіону (табл. 2).

У зв'язку з цим важливим завданням є відновлення діяльності недіючих об'єктів, чого можливо досягти насамперед розв'язанням питання щодо зміни організаційно-правової форми власності недіючих туристично-рекреаційних об'єктів з метою відновлення їх діяльності. При цьому відновлення їх діяльності дозволить задіяти понад 1.1 тис. ліжок – місць, створити при цьому

близько 400 нових робочих місць [2].

У цілому по Україні при цьому частка способу приватизації у відсотках складає: викупу об'єктів приватизації – 57,7, викупу об'єктів приватизації альтернативним планом – 0,9, викупу майна, зданого в оренду, з викупом – 16,9, продажу на аукціоні – 12,9, продажу за некомерційним курсом – 3,9, продажу за комерційним курсом – 7,0, продажу акцій відкритих акціонерних товариств – 0,7 (рис. 1.).

Аналіз структури способів приватизації свідчить, що на викуп об'єктів, викуп майна, зданого в оренду, і на продаж на аукціоні припадає 87,5%. За таких умов до першочергових завдань слід віднести створення ефективного механізму організаційного і управлінського впливу на розвиток рекреаційної діяльності областей Карпатського регіону.

Дослідження фінансово-економічних результатів функціонування суб'єктів рекреаційного господарства та проблеми реформування рекреаційної галузі Львівської області показують, що в структурі господарського комплексу області рекреаційна сфера займає вагоме місце. Протягом останнього десятиріччя в результаті зміни міжгалузевих пропорцій зросла її частка у валовому внутрішньому продукті області. Галузь була визнана пріоритетною сферою і, відповідно, зросла увага до неї і зацікавленість управлінських і виконавчих

ЕФЕКТИВНІСТЬ ВИКОРИСТАННЯ РЕКРЕАЦІЙНИХ РЕСУРСІВ І НАДАННЯ ПОСЛУГ В УМОВАХ СУЧАСНОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ ВИРОБНИЦТВА ПІДПРИЄМСТВ ГАЛУЗІ

Таблиця 2.
Кількість санаторно-курортних (оздоровчих) закладів в областях Карпатського регіону (2008 р.)

Регіони (області) України	Кількість закладів тривалого перебування	У тому числі					Кількість самостійних закладів одного перебування
		санаторії		Пансюнати з лікуванням	Санаторії-профілакторії	Курортні поліклініки, бальнеологічні лікарні, грязьолікарні, пансіювати відпочинку, бази та інші заклади відпочинку	
		Всього	з них діючих				
Закарпатська	61	20	3	1	7	32	-
Івано-Франківська	35	11	4	4	7	6	-
Львівська	112	51	5	11	8	42	9
Чернівецька	12	5	3	1	2	4	-
Всього по регіону	220	87	15	17	24	84	9
Всього по Україні	3 032	465	171	53	262	2195	41
Питома вага, % областей Карпатського регіону	7,3	18,7	8,7	32,0	9,2	3,8	21,9

ЕФЕКТИВНІСТЬ ВИКОРИСТАННЯ РЕКРЕАЦІЙНИХ РЕСУРСІВ І НАДАННЯ ПОСЛУГ В УМОВАХ СУЧАСНОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ ВИРОБНИЦТВА ПІДПРИЄМСТВ ГАЛУЗІ

структур. Область володіє достатнім рекреаційним потенціалом, щоб забезпечити ефективне використання санаторно-курортних закладів [2].

Для ефективної реалізації цієї мети необхідно:

1) визначити групи підприємств, які, виходячи з обсягів виробництва та надання рекреаційних послуг, є стратегічно важливими для областей Карпатського регіону і держави в цілому;

2) визначити по кожній групі рекреаційних підприємств напрямки і перспективи їх розвитку залежно від потенційних можливостей надання послуг на період 2010 – 2020 років;

3) аналізувати структурно-інвестиційні пріоритети, які б передбачали:

- збільшення частки виробництва, що має завершений цикл виробництва в рекреаційній зоні;

- раціональне використання природно-ресурсного потенціалу областей;

- упровадження досягнень науково-технічного прогресу та модернізацію медичного обладнання санаторіїв, більш ефективних енергозберігаючих та екологічно чистих технологій;

- розвиток регіональної індустрії з урахуванням потреб власної міжгалузевої кооперації та системи медичного сервісу.

Установлено, що виробничий та ресурсний потенціал у сфері рекреаційних ресурсів дають потенційну змогу реалізувати низку конкурентних переваг у структурі міжнародного співробітництва, зокрема, впровадження трансферу рекреаційних технологій, прискорити адаптацію рекреаційних підприємств до структурних змін, що виникли в умовах функціонування конкурентного середовища, впровадження нових умов реалізації в рекреаційному оздоровленні населення.

Вивчення особливостей функціонування рекреаційної діяльності окремих підприємств показує, що перспективною формою розвитку рекреації в областях Карпатського регіону є створення комплексного рекреаційно-санаторного і рекреаційно-туристичного продукту з розвиненою інфраструктурою з метою активізації внутрішніх і зовнішніх рекреаційних процесів. Про це свідчить оцінка системи комплексних взаємозв'язків розвитку рекреаційної галузі (рис. 2). Як бачимо, розвиток галузі можливий лише в системному поєднанні багатьох факторів, які впливають на інші об'єкти і самі зазнають впливу, зокрема територіальної організації промислового комплексу, енергетики, транспорту і зв'язку, соціально-економічних умов розвитку галузі тощо. Так, треба врахувати, що забезпеченість ряду областей паливно-енергетичними ресурсами критично низька.

Так, Закарпатська область повністю залежить від поставок ззовні природного газу, нафтопродуктів та вугілля. Виробляється лише до 10% власної потреби в електроенергії, або 0,06% від загального виробництва в Україні. Такий стан потребує розвиток енергетики області здійснювати в двох напрямках: розглядати енергозбереження як основний резерв сталого енергозабезпечення і нарощування енергетичних потужностей [4].

Як бачимо, ефективність використання природно-ресурсного потенціалу областей Карпатського регіону багато в чому залежить також від дії ринкових та організаційних механізмів реалізації економічної політики в областях реформування регіону та соціальної сфери послуг і курортних центрів.

На сьогодні стан об'єктів туристичної та соціальної інфраструктури залишається незадовільним. Ще більшою, ніж на регіональному рівні, є диференціація економічних і соціальних процесів на рівні окремих населених пунктів [1]. Зокрема складна економічна і соціальна ситуація склалася в малих містах України, які є одночасно адміністративними центрами районів. З малими містами безпосередньо пов'язане життя 22,4 млн. міських та сільських жителів; вони відіграють важливу роль у формуванні поселенської мережі та розвитку і розміщенні продуктивних сил України.

За період 2000 – 2008 рр. усе більше суб'єктів господарювання в них керуються у своїй діяльності ринковими механізмами товарного виробництва. Майже у всіх галузях матеріального виробництва близько 90% продукції, робіт і послуг виробляється в недержавному секторі економіки. Як бачимо, водночас ефективність рекреаційної діяльності підприємств, які формують основу внутрішнього ринку, ще недостатня, потребує удосконалення з метою недопущення скорочення та ліквідації мережі соціально важливих підприємств, які обслуговують споживачів за місцем проживання, лікування та оздоровлення.

Розроблений алгоритм створення комплексного продукту (РТК) (рис. 2.) включає основні умови, які можуть і повинні використовуватись для ефективного розвитку рекреаційно-туристичного комплексу, зокрема виділення основних проблем, розв'язання яких дозволяє значною мірою використати наявний рекреаційно-туристичний потенціал, впроваджувати першочергові засади регіонального розвитку ТК в ринкових умовах. При цьому основними складовими рейтингу інвестиційної привабливості за оцінкою природно-

ЕФЕКТИВНІСТЬ ВИКОРИСТАННЯ РЕКРЕАЦІЙНИХ РЕСУРСІВ І НАДАННЯ ПОСЛУГ В УМОВАХ СУЧАСНОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ ВИРОБНИЦТВА ПІДПРИЄМСТВ ГАЛУЗІ

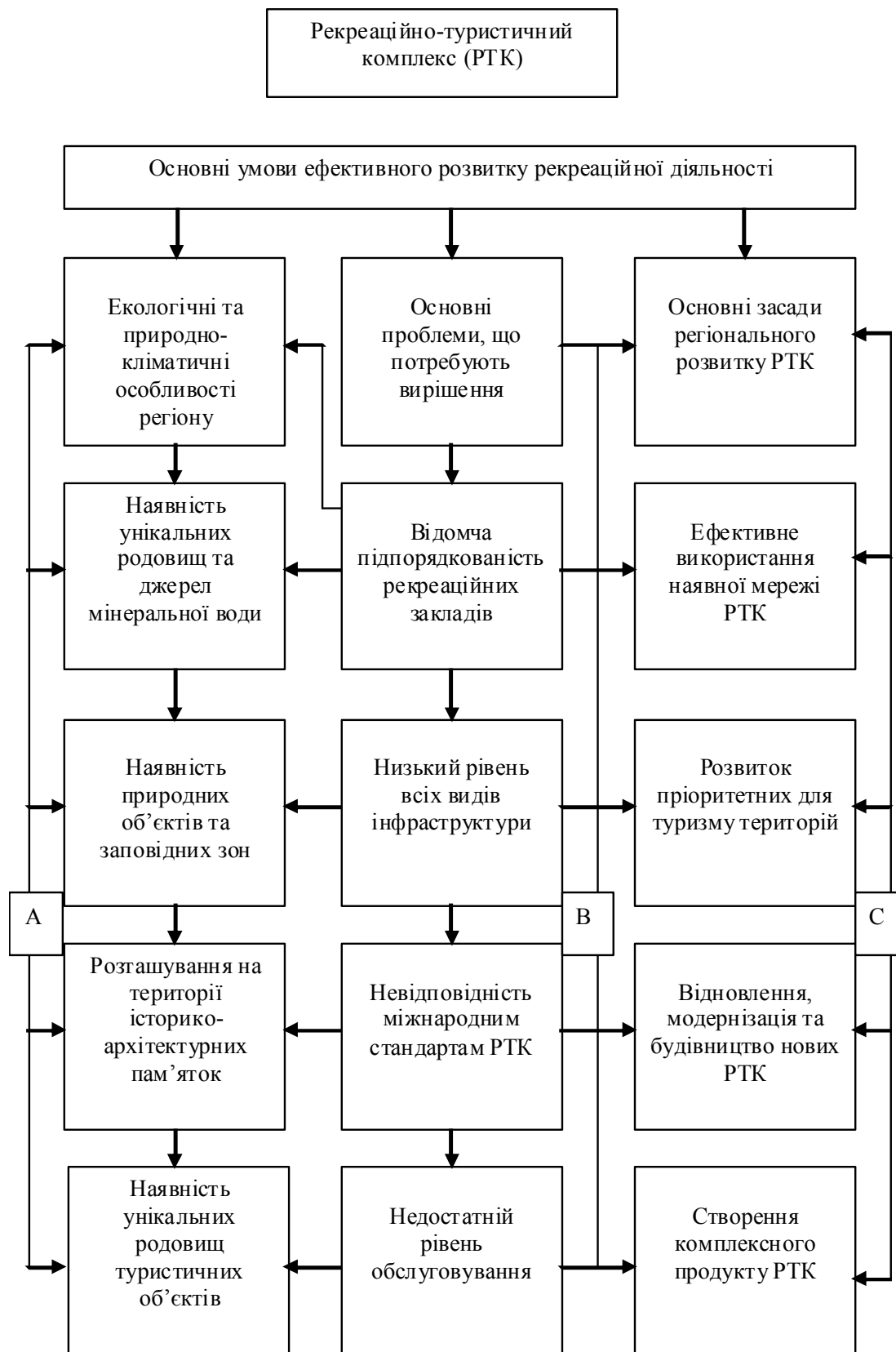

Рис.2 Схема формування внутрішнього ринку і створення комплексного

ЕФЕКТИВНІСТЬ ВИКОРИСТАННЯ РЕКРЕАЦІЙНИХ РЕСУРСІВ І НАДАННЯ ПОСЛУГ В УМОВАХ СУЧАСНОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ ВИРОБНИЦТВА ПІДПРИЄМСТВ ГАЛУЗІ

ресурсного потенціалу є мінеральний, водний, земельний, лісовий, фауністичний, природно-рекреаційний тощо, внутрішній ринок, який характеризується значними відмінностями, що впливають на форми організації виробничої і рекреаційної діяльності.

Під комплексним продуктом РТК будемо розуміти такий його стан, який дає можливість оптимізувати перебування споживачів на всіх етапах його проходження, причому пріоритетними напрямками розвитку рекреаційної діяльності для областей Карпатського регіону повинні стати [4]:

- лікувально-оздоровчий (переважно санаторії);
- внутрішній (формування внутрішнього ринку попиту на рекреаційну продукцію з одночасним формуванням ринків агропродовольчої продукції);
- розвиток маршрутно-пізнавального туризму та екскурсійної діяльності.

Основними шляхами ефективності діяльності і реалізації напрямків можуть бути:

- ефективне використання для лікування і оздоровлення вітчизняних та іноземних громадян природнокліматичних особливостей областей Карпатського регіону та наявної матеріально-технічної бази санаторно-курортного комплексу;
- здійснення маркетингових заходів з метою розширення впливу наявних можливостей на навколишнє середовище з одночасними розробкою і введенням в дію інноваційних досягнень наявного потенціалу;
- використання можливостей Карпатського біосферного заповідника, регіонального ландшафтного заказника "Стужися", Національного парку "Синевир" та численних пам'яток природно-заповідного фонду;

- створення мережі спеціалізованих структурних видів діяльності (по залученню внутрішніх туристів, аварійно-рятувальної служби, мікрокредитування садіб тощо).

Висновки. Дослідження показують, що зміни, які відбуваються в рекреаційній сфері областей, хоч і мають позитивні тенденції, але поки що не набули масового і всеохоплюючого характеру. Темпи цих змін також, на жаль, не відповідають вимогам часу і не здатні забезпечити швидкого поступу галузі та виходу рекреаційної індустрії на самодостатній прибутковий рівень. Процес трансформації рекреаційного комплексу має фрагментарний характер, не забезпечується комплексність у перебігу побудови його нової конфігурації. На часі внесення відповідних коректив до здійснення регіональної рекреаційної політики з одночасним забезпеченням соціальної безпеки [1].

1. Кравців В.С., Євдокименко В.К. Рекреаційна політика Карпатського регіону. – Чернівці, "Прут", 1995. – 68 с.

2. Мазур Ф.Ф. Соціально-економічні умови розвитку рекреаційної індустрії (на прикладі Карпатського регіону). – Київ, Центр навчальної літератури, 2005. – 96 с.

3. Руденко В. Природно-ресурсний потенціал регіонів України. – Інвестиційний рейтинг регіонів України. Інститут реформ. – К.: Випуск 2 (13), 2002. – С. 57.

4. Садовський В. Особливості розвитку господарського комплексу Прикарпаття в сучасних умовах// Регіональна економіка. – 2004. – № 2. – С. 274 – 282.

Стаття надійшла до редакції 20.04.2010

28 червня 2010

День Конституції України

День Конституції України – свято України. Святкується щорічно 28 червня на честь прийняття Конституції України в 1996 році.

У червні 1996 р. депутати Верховної Ради ухвалили Конституцію. Це сталося на п'ятий рік після проголошення незалежності. Народні обранці працювали усю ніч з 27 на 28 червня – загалом безперервно 23 години. Під час голосування "ЗА" висловилися 315 парламентарів.

